

COSINZEANA

BUU Cluj / Central University Library Cluj

„COSINZEANA”

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ SĂPTĂMANALĂ

având colaboratori regulați pe: *Ion Agârbiceanu, Zaharie Bârsan, T. Liviu Blaga, Ermil Borcia, Alecsandru Ciura, Ilarie Chendi, D. N. Ciotori, A. Cotruș, Ion Dragoslav, P. Dulfu, Victor Eftimiu, S. C. Făgețel, Mihail Gașpar, Dr. M. Hârsu, Liviu Marian, V. C. Osvadă, Ecaterina Pitiș, Aurelia Pop, Liviu Rebreanu, I. U. Soricu, D. Tomescu, Gavril Todica, Viora din Bihor*, și alții — e nu numai cea mai ieftină revistă românească de felul acesta, ci și cea mai potrivită pentru toate familiile române.

ABONAMENTUL E:

Pe 3 luni pentru Austro-Ungaria	cor. 3—
Pe ½ de an „ „ „ „ „	6—
Pe un an „ „ „ „ „	12—
Pentru străinătate pe trei luni	5—
„ „ pe jum. de an	10—
„ „ pe un an	20—

Abonamentele se plătesc înainte.

Pe credit revista nu se dă nimănui.

Premiile „Cosinzenei”.

Între abonații, cari plătesc înainte pe un an abonamentul, se sortează la sfârșitul anului, în ajunul Crăciunului, opt biblioteci de câte 25 coroane una, drept cadou de Crăciun, cu cele mai noi cărți literare, pe ales.

Rugăm pe toți, cari înțeleg și apreciază nuziunța noastră, să binevoiască a ne da mână de ajutor, prin câștigarea de abonați număroși, pentru ca, cu ajutorul tuturor, să putem face din „Cosinzeana” o revistă literară din cele mai desăvârșite, pentru familiile române, care să le fie totodată o bună armă de apărare împotriva influințelor literare streine, ivite prin întrarea unor reviste streine prin familii de-ale noastre, și un mijloc de a cultivă dragostea de literatură și cultură românească, până și în familiile cele mai modeste.

Administrația revistei

„COSINZEANA”

Orăștie—Szászváros.

Librăria Națională, S. Bornemisa

Orăștie—Szászváros

Cele mai noi
cărți literare!

<i>Liviu Marian</i> : Printre stropi	cor. 1:50
<i>Iosif</i> : Cântece, poezii	2—
<i>Chiru Nanov</i> : Peste Dorna, note de călătorie	1:50
<i>Dostoievsky</i> : Amintiri din casa morților, roman	1:50
<i>I. U. Soricu</i> : Florile dalbe, poezii	2—
<i>V. Eftimiu</i> : Poemele singurătății, poezii	2—
<i>M. Cruceanu</i> : Spre cetatea zorilor, poezii	1:50
<i>Dr. E. Sterian</i> : Educația sexelor	1:50
<i>Al. Ciura</i> : Foiletoane	1:60
<i>N. Zaharia</i> : Viața și opera lui Eminescu, studiu	3—
<i>H. Stahl</i> : Dela manevre și alte schițe vesele, ...	1:50
<i>Novicow</i> : Emanciparea femeii	2—
<i>P. Eliade</i> : Studiu despre M. Maeterlinck	1—
<i>V. Onițiu</i> : Din cele trecute vremi	2—

Cele mai noi
cărți literare!

Pentru porto să se trimită deosebit 20 bani de-o carte. Comandele se execută cu cea mai mare promptitudine. Librăria e provăzută cu un bogat asortiment de cărți literare, și la dorință procură și cărți cari îi lipsesc. Mai are mare depozit de hârtie de cancelarie și pentru scrisori, cerneală și recvizite școlare. Cereți catalogul gratis și franco.

GOSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

* * *

REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

† ION LUCA CARAGIALE

1852–1912.

S-a stins!...

S-a stins, într-o clipă nenorocită, cel mai luminos luceafăr al literaturii noastre, cea mai curată glorie a acestui neam fără noroc!

Mai ieri-alaltăieri ne întreceam în preamărirea Maestrului sexagenar, și nu ne venia să credem, că acest spirit veșnic scânteor, să fi ajuns la pragul bătrâneșii. Acei ce l-au cefit, ori au avut fericitul prilej de a stă de vorbă cu el, măcar o sară, nu se puteau împăca cu gândul, că vremea nemiloasă poate să îmbătrânească vreodată și pe un tîfan de talia lui Caragiale.

Când îl vedeai împrejmuit de ceata scriitorilor tineri, pentru cari avea o dragoste de părinte; când te amețea cu verva geniului și a cunoștințelor sale ecstînse, stai nedumerit și trebuia să te îndoiești, dacă nu e un miraj la mijloc, și dacă nu e el cel mai tânăr și cel mai ager?

Și el își potrivea ochelarii, clipea șiret din gene și spunea, cu autoritatea lui de patriarh:

„Măi băești! Mi-e drag de voi, căci voi aveți să trageți înainte brazda pornită de noi. Vouă vă e ușor! Ogorul e ușor de muncit acum și cărarea e indicată... Porniți frumușel și dibuiți pe urmele noastre. Noi am muncit, cu plugul și cu palma; voi veniți pe urmele noastre și adunați roadele... Voi sunteți *epigonii*, în senzul lui Eminescu. Eminescu a trecut *dincolo* și m-a luat și pe mine cu el, iar eu îl iau pe Coșbuc, pe Vlahuță și pe Delavrancea...

Se oprește o clipă:

„Îl iau și pe Goga, poate și pe Iosif... dar voi rămâneți *dincoace*, să vă îndepliniți cu cinste rolul de ucenici și de calfe și să vă ridicați încetul cu încetul la rangul de meșteri, dacă veți fi vrednici...”

Rămâne, cu degetul ridicat în semn de muștrare, ca un arhanghel încruntat la poarta zăvorâtă a Parnasului.

„Să scrieți puțin, băești, că nu mai suntem pe vremea lui Eliad și alui Ciubăr Vodă. Scrieți puțin, dar scrieți *bine*. Scripta manent! Și generațiile viitoare o să vă ceară seamă, de cea din urmă virgulă, ce a-ți scăpat-o. Vă dați voi seama, ce va să zică: a scrie? Înțelegeți voi, că o clipă de ușurință, vă poate compromite pentru posteritate? – Scriitorul, cu toate amănuntele lui biografice – mai mult sau mai puțin interesante – dispăre, dar *opera* rămâne, și vai de ea, dacă nu va putea să supoarte sentința dreaptă a criticului neîndurător”.

Tinerii ascultă aiuriși. Unul sau altul se gândește la vrun articol aruncat în goană, și își pleacă privirea în fața ochiului ager al Măestrului, care nu iartă.

* * *

Răsfoiesc scrisorile Maestrului și le privesc înduioșat. Câtă migăială, câtă

pedanterie nu e concentrată în fiecare literă! Observi foarte lămurit spiritul autocritic, grija cu care nizuia, să scrie cât mai caligrafic, interpuncția ireproșabilă. Caragiale e cel mai desăvârșit stilist, ce l-a avut literatura românească! Cel mai desăvârșit și cel mai temut.

Ochiul lui ager pătrunde până în cele mai adânci taine ale sufletului omenesc. Cunoștințele lui extinse i-au dat prilejiul, să adâncească atâtea taine ale

I. L. Caragiale

vieții și să le rezolve apoi, cu o uimitoare ușurință. În „Păcat“, pe care autorul o numește cu modestie „nuvelă“, sunt schițate două romane — cum spune dl. Dobrogeanu Gherea — și stilul acestei povestiri e atât de concentrat, atât de *telegrafic*, încât îți lasă atâtă de gândit printre șire, ridicându-te astfel la înălțimea artistică a frământărilor, ce au răscolțit sufletul măestrului, în clipele sublimale ale inspirației.

Așa e Caragiale în întreaga opera sa.

Nu stă de vorbă cu oricine, nu se coboară bucurios la ceilalți, ci îl ridică *el*, treaptă cu treaptă, din ce în ce mai sus, în lumea de vrajă a orbitorului său talent în lumea de lumină și de glorie a minții sale selecte, asupra căreia mâna creatorului a imprimat cu largă marinimie: pecetea nemuririi.

* * *

A fost un satiric — va zice cineva.

Ochiul lui ager a pătruns în adâncurile vieții, a scos la iveală atâtea și atâtea defecte, pe cari le-a zbițuit, cu un zimbet în aparență fără îndurare.

Dar cine nu știe, că tocmai satiricii au sufletul cel mai simțitor? Cine nu știe, că Juvenal, care a zbițuit ca nimeni altul decadența Romei, a iubit Cetea așa de mult, încât n'a putut să trăiască în exil, departe de Roma, și a murit de nostalgie, la câteva luni, după ce edictul Cezarului îl exilase în Numidia, la granița extremă a imperiului?

Așa și zâmbetul ironic al acestui om superior a fost o mască pentru a-și ascunde slăbiciunea și dragostea prea mare, ce o avea pentru țară și pentru neam. În dărâptul oricărei comedii se ascunde o tragedie; și fondul comedii lui Caragiale e mai adese trist. Iată ce moravuri publice dăinuiesc la noi; iată cu ce ne-am ales din goana pripită de a ne însuși *deodată* ideile avansate ale culturii apusene — ne zic ele.

Vedeți cum sunteți de caraghioși treziți-vă și băgați-vă mințile în cap.

Și așa satiricul, cu biciul de foc în mână, ia o înfățișare cu mult mai blândă, îndată ce i-am smuls pușin masca. Temutul Juvenal avea un suflet de o senzibilitate extremă, și a fost o clipă de mare sinceritate, când în focul unei discuții de astă vară, a aruncat confesia: „Eu sunt sentimental, domnule, profund sentimental“.

Am și avut atunci prilejul de a vedea de două ori scâlțați în lacrimi, ochii Maestrului.

Întâi cu prilejul conductului etnografic, după banchet. Lumea se înghesuia de toate părțile să vadă conductul. Flăcării și fetele, în haine de sărbătoare, treceau în șiruri compacte, cu flamuri albastre, în ploaia razelor de soare... Treceau mândri și liniștiți, ca valurile unui fluviu mare...

Măestrul Caragiale stă pe treptele dela „Conzum“, privia extasiată această revărsare de lume românească, apoi își luă ochelarii, își duse mâna repede la ochi, să nu-l observăm și șterse o lacrimă.

Sufletul lui mare se cutremurase de bucurie, văzând defilarea atâtor odrasle viguroase, cari ne dau cu

munca lor grea, hrana de toate zilele, și credința în frânicia neamului.

A doua zi după zborul lui Vlaicu, când lumea își pierduse capul în beția timpului, când biruitorul văzduhului era purtat pe umeri, deodată îi vine unuia în gând: „Să vedem ce face Caragiale!“ Îl aflăm în curând. Astădată nu își mai ascunde emoția. Își ține ochelarii în mână și două lacrimi îi curgeau pe obraz. „Ce zici Măestre?“ „Ei ce să zic? Strașnic, mă, divin! Fir'ar al dracului de Vlaicu, trebuie să-l sărut!“

* * *

Și-acum nu mai este.

Nemuritorul autor al „Păcat“-ului, „Făclie de Paști“ și al întregei salbe de mărgăritare din „Momente“; autorul dramatic, care ne-a dat fiorii de groază și ne-a făcut, să rădem de atâteaori, nu va mai lua niciodată condeiul în mână. A murit ca un erou, pe câmpul de bătaie: în deplină putere a facultăților, la vârstă, când putea să mai îmbogățească încă literatura noastră cu opere, care să rămână și pentru posteritate, după cum a rămas aproape *întreg* scrisul lui.

Caragiale nu va mai lua condeiul în mână și piesa teatrală, la care făcea aluzii în vara trecută va rămâne nescrisă pentru vecie.

Am rămas săraci pe urma lui — și golul lui nu se va umplea încurând.

Am rămas săraci și zăpăciți în fața loviturii năprasnice, ce ne-a izbit.

Ci — dincolo de limita de humă a trupului; dincolo de hotarele acestui glob de noroi, sufletul acestui uriaș al literaturii noastre, își întinde pentru întâia oară aripile de vultur, și se ridică falnic și fericit, în slavă, la tronul Ziditorului, în care credeă, să dea seamă, ce a făcut cu talantul ce i s'a încredințat în lumea asta.

Sboară tot mai lin, tot mai sus, dincolo de hotarul realității; în regiuni la care se avântase și în viață, în clipele fericite ale creațiunii.

Și noi privim pe urma acestui sbor îndrăsnit, abia îl mai putem urmări; îl pierdem... — și simțim că ochii ni se umplu de lacrimi...

Alecsandru Ciura.

O O O

Stai tristă-acum...

VASILE STOICA

*Stai tristă-acum și lung privești în urmă-mi,
În jurul tău cad frunzele de toamnă
Și lacrimi grele, lacrimi de căință
Răsar în ochii-ți mari și tainici, doamnă.*

*Dar vezi acu-i târziu, e prea târziu —
S-au stins și flori, s-a stins și primăvară;
E altă calea mea, și-a ta e alta
Și 'n veci n-o să se întâlnească iară.*

O O O

Vedere dela adunarea populară din Hațeg, ținută în vara anului 1911: Poporul merge spre gară intru întâmpinarea fruntașilor.

CĂSNICIA LUI LUDOVIC PETRESCU

de ION AGÂRBICEAN

— 15 —

Erau ceasurile unsprezece și tineretul ardea de neastâmpăr să se înceapă dansul. Trecură însă cu toții în buffet, până să scoată scaunele.

Lucia șeză la o masă cu Ludovic, cu Tudor Dănescu și Nicolae Banciu. Succesul o mai însenină puțin, îi coloră fața, dar primi cu multă indiferență gratulările. Din când în când aruncă priviri mirate lui Dănescu. Părea că-l întreabă ceva de foarte mare însemnătate privirile acelea, vedeă că Lucia suferă și nu știă ce să creadă.

Ludovic comandă mâncare, beutură pentru toți. Eră nespus de fericit. Nevastă-sa-l făcū om vestit în tot orașul. Apoi acum luă întâia oară parte la o serbare ca singur proprietar al „Leului de aur”.

Ciocniră păharele, și chiar voiră să mănânce, când din sală se auziră acordurile unui vals.

Lucia se ridică numai decât. „Vreau să văd dansul. Mă însoțești domnule Dănescu?”

Acesta fu numai decât lângă dânsa.

„Nu iai ceva Lucio?, întrebă Ludovic.

— Mulțumesc. Poate mai târziu”. Și trecū în sală însoțită de Tudor Dănescu. Acest „mai târziu” fu pentru Ludovic de-ajuns de liniștitor. El începū numai decât să mănânce cu poftă. Nu peste mult li se alătură și prietinel Petrișor, care nu iubeă dansul niciodată.

Dănescu cuprinse talia Luciei și începură valsul. Au încunjurat odată sala, și nu-și spuseră o vorbă. În urmă Tudor o întrebă: „Dragă, spune-mi ce ai? Mă îngrozești”.

Ochii Luciei îl priviră neîncrezători, dar sub neîncrederea aceasta se puteă ceti din aceiași ochi o bucurie nemărginită. Însă nu răspunse.

„Scumpă Lucio, doar te încrezi în mine, mă iubești! Nu mă ucide cu tăcerea, eu te iubesc adânc, vecinic.

— Mai spune odată, zise repede Lucia, și-n ochii ei începeă să triumfeze fericirea.

— Ce să mai spun odată?

— Că mă iubești!

— Vai, Lucio, nu fi copilă. Te iubesc mai mult decât viața, și el îi strânse ușor talia.

— Nu-s copilă, Tudore. Dar în aceste trei zile cât nu te-am văzut m-am gândit mult, și m-au sfâșiat îndoeli înfricoșate.

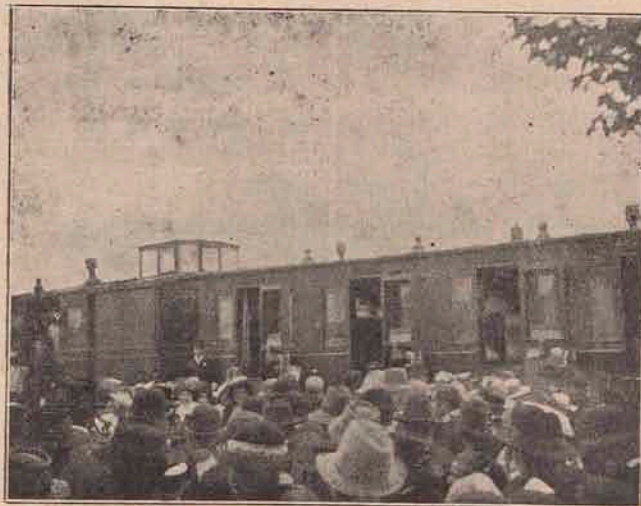
— Ei bine, dragă Lucio, pentruce n-ai vrut să mă vezi?”

Ea îl privi cu vechea fericire și încredere. De pe fața ei trecură toate umbrele, și începū să strălucească, gingașă, tinără.

„Întâi am vrut să fiu singură cu fericirea mea, Tudore. Voiam s-o gust, picur de picur. Căci, vai, clipele, ceasurile, zilele trec așa de iute. Viforele de fericire trec prea grăbit prin sufletele noastre. Am voit deci să-mi readuc viața mea din clipa când te-am văzut, s-o împart în mici fărâme și să-i poruncesc fiecăreia să rămână cât mai mult.

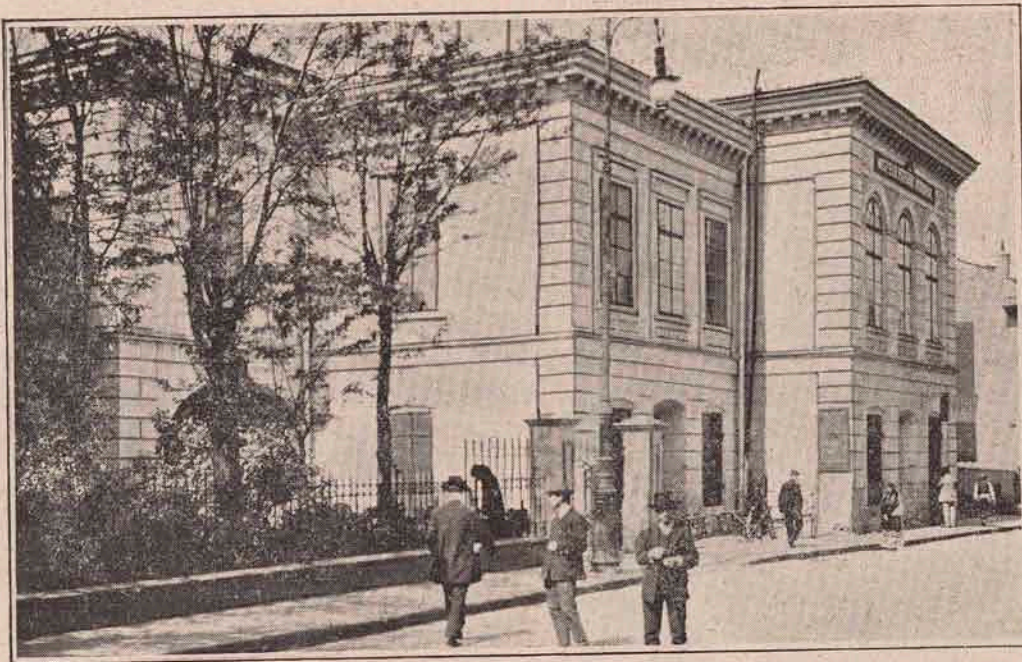
— Vezi, tu ești copilă, Lucio, o copilă nevinovată, zise Tudor.

— Nici tu nu crezi, Tudore, într’asta nu-i nici o copilărie. Ascultă. Am cercat așa. Dar am avut parte de puțin noroc. Când am început să mă judec pe mine n-am aflat nimic, dar chiar nimic bun și frumos, ce te-ar puteă fericii pe tine. Ș-atunci mi-a strigat un glas îngrozitor din mine: „Nebuno, el nu te

Vedere dela adunarea populară din Hațeg, ținută în vara anului 1911: Dr. Vasile Lucaciu și ceilalți fruntași sunt salutați la sosirea în oraș.

Casa în care a fost ales Ion Alecsandru Cuza de Domn al Moldovei, la 1859.

poate iubl". Atunci mi-am văzut, în proporții neasămănat mai mari ca pân'atunci, mizeria în care voiu fi osândită să trăiesc vecinic. Desnădejdea mi-a strâns inima, și n-am mai cutezat să te văd. Tu n-ai idee ce luptă înfricoșată a trebuit să port până m-am hotărât să vin la concert.

— Dragă Lucia! Drag copil nebun! În fiecare zi am venit de patru, de cinciori la voi, și slujnica totdeauna-mi spuneă că ești bolnavă. N-ai știut? Pentru ce nu m-ai primit?

— Am știut, Tudore, dar totdeauna credeam că vii anume să-ți iai ziua bună dela mine.

— Ciudat, zise Dănescu.

— Nu-i ciudat, Tudore. Eu, și-am spus, mă simt așa de neînsemnată în fața ta.

Conțină dansul și șezură lâng'olaltă într'un ungher. Acum, se simțeau iar nespuse de fericiți. Ochii lor nu se mai puteau despărți, și simțeau o dorință adâncă să se îmbrățișeze. Valurile de armonie ale muzicii le furnică simțurile, și învinși de dorința îmbrățișerii, se ridicară și începură să danseze din nou. Eră un farmec nespuse în aceasta undulare prin sală, dar simțeau că sângele le aleargă tot mai biciuit, și că trupurile lor se doresc tot mai aproape. Privindu-se în ochi se cutremurau, și respirarea începă să le devină grea.

Eșiră într'un buffet lateral, să iee ceva, apoi amândoi porniră, fără să-și spună o vorbă, spre eșire. La garderobă își luară mantalele, și eșiră în stradă.

Ningeă și acum. Fluturi mari de nea li se topeau pe fața ferbinte, răcorindu-i.

În buffet rămase lume multă. Dintre bărbații peste patruzeci de ani aproape toți erau aicea. Cele două uși se deschideau în toată clipa, unii treceau pe câteva minute să vadă lumea din sală, alții veniau să soarbă un păhar de bere.

Ludovic se simțea foarte fericit. Petrișor nu începuse încă să vorbească despre fericire.

Vorbeau despre „Leul de aur“.

„Am să fac aranjament cu totul nou, ziceă Ludovic. Am să procur mulți articli, cari au lipsit până acuma.

— Bun om, sasul acela, Ludovic. De-aș da și eu de un Karl!

— Da, însă voi mă batjocureați mereu când mă sileam să fiu cât de punctuos. Zadarnic, dragii mei, în lumea asta nimic nu se câștigă fără luptă îndelungată.“ De jocul lui de cărți însă nu pomeni nimic.

— Asta-i adevărat, Ludovic. Dar ca să fi fericit îți trebuie și un strop de noroc. Noi însă, să bem acum în sănătatea ta și pentru viitorul „Leului de aur“. Să dea Dumnezeu să-l schimbi în „Leul de diamant“, zise Nicolae Banciu.

Cei trei ciocniră păharele în cari vinul limpede scânteia. Pe la celelalte mese consumanții discutau diferite chestii.

„De, în ziua de azi, se vorbește mult despre cultură. Dar puținii înțeleg ce spun, — ziceă un domn gras, care fumă dintr'o havană.

— Vorba e că-i necesară. Noi din puterile noastre ce vom face! Statul nu se va gândi la asta, — răspuse vecinul său.

— Numai ce te faci dacă n-ai talente. Noi, în provincie, avem secetă mare. Pe la câteun centru tot se mai află.

— Și vezi ce-nsamnă o educație? Fără educație, azi nu mai merge. Sufletele trebuiesc nobilitate“.

La o masă se discută influința bună a zăpezii de-acum asupra sămănăturilor de toamnă.

„Prin Merț are să scadă prețul grâului, cu siguranță.

— Pe-atunci poate scadeă. Eu l-am dat pân'acum“.

Într'un colț un om mărunțel, uscățiv, cu ochii vioi a fost prins un preot și-l dăscăleă despre neexistența sufletului și-a lui Dumnezeu.

„Peste adevărul acesta știința a trecut de mult, sfinția ta.

— Va fi trecut, răspunse preotul. Și iar se va întoarce. De câteori s-a mai întors știința să susțină adevăruri cărora tot ea le-a dat cu piciorul.

— Dar bine, cari sunt probele dtale pentru existența lui Dumnezeu“, întrebă omul cel mărunțel îmbulzindu-se în preot, gata de luptă.

La o altă masă se făcea politică mai înaltă.

„La tot cazul, eșirea noastră din pasivitate a fost o binefacere.

— Binefacerea de-a cădeă la alegeri?

— Nu. Trezirea și formarea conștiinței politice în marile masse populare.

— Se putea face și fără activitatea parlamentară.

— Nu, să-mi dai voe. Proba cea mai zdrobitoare e că nu s-a făcut. Apoi ajungem mai cunoscuți în străinătate.

— Cât pentru străinătate!..“

Chiar în fruntea sălii se întrunise la o masă lungă lume mai multă. Se beuse poate și mai bine aci, căci se ajunsese la toaste. Mai ales un domn mijlociu, cu fruntea încrețită, cu ochii iuți, se ridică foarte des și începea, cu vocea foarte înaltă:

„Domnilor și fraților!

Tarevna Aleksandra, a Rusiei, care în 6 Iunie a sărbăt 40 de ani dela naștere. S-a măritat după Țarul Nicolae II. al Rusiei în 21 Octombrie 1894 și are patru fete și un băiat, pe moștenitorul Alexe. E soră a marelui duce de Hessen, și o altă soră a sa, Elisabeta, a fost măritată după ducele Sergiu, pe care l-au omorât nihilisții, iar alta, Irina, e soția principelui Henric din Prusia.

„Noi să nu ne uităm niciodată de talpa țării, de opinca română, care pe toți ne ține. Locuitorii sateelor sunt țaria noastră. Ei și femeea română“. Mai spunea și alt ceva, dar frazele acestea nu lipsau ori de câteori se ridică.

Dansul țină până 'n spre ziuă. Ludovic beu cu cei doi prietini până dimineața. Le cântase și lăutarii. Din când în când Ludovic îl trimitea pe Petrișor să vadă ce face Lucia.

Petrișor îi răspundeă totdeauna:

„Dansează, ca o zină“.

Apoi dela o vreme Ludovic își uită de Lucia.

— urmează —

O O O

Pe pașiștea cu trandafiri...

AURELIA POP

*Pe pașiștea cu trandafiri
În asfințit de soare
În adiere de zefiri
Pornesc atâtea amintiri
Cu drag să mă 'mpresoare.*

*Cum vin purtate lin în sbor,
Din freamăte de creste
În unde tainice de dor
Cu glas domol încetișor,
Se 'nșirue-o poveste*

*Cu cer albastru, câmp cu flori,
Amurg frumos de sară,
Doi ochi de înger visători
Și cântec de privighitori
În svon de primăvară.*

*— Un vis urzit din fericiri,
Priviri nevinovate,
Miresme dulci de trandafiri
Și drăgălașe ciripiri
De paseri desmierdate.*

*Acelaș cântec s-a pornit,
E firea toată 'n floare
Și-atâtea fori au înflorit
Prin crengi și-acum e ciripit
Dar ochii... unde-s oare?*

*Apune soarele 'ntristat,
Suspină vântu-n cale,
Un trandafir înfiorat
De-un gând ascuns a lacrimat:
Pe flori e dor și jale...*

O O O

MĂRTURISIRE

RADU MĂRGEAN

Măsură cu pași grei de câteva ori odaia, și se opri înaintea chipului ei. O privi lung, în vreme ce prin minte îi trecu din nou făptura întregă, cu purtarea aceea atât de neînțeleasă pentru el.

— Hotărât, nu mă iubește, își zise în gând, și începui să se preumbe din nou. În ochii ei se adunase o durere vădită, care arată că suferă. Cum se gândia la ea, începui să i se închege în minte tablouri întregi din convenirele lor și-l treceau par'că ferbințele. Pe frunte i se iviră broboade mari de sudoare și tremurà tot. O, cât îl mai chinuie, sau poate-și bate numai joc de el. La gândul acesta tresări, se apropie din nou de chip și porni apoi iar prin odaie:

— Nu, nu se poate. Dar atunci, de ce, de câteori se 'ntâlnesc, nu-și ridică macăr odată ochii la el? Se razimă de părete, ori de ușă, unde s-o află, și nu zice o vorbă legănată. Tăcerea asta a ei e penibilă, e ucigătoare. Când o vede așa ca o statuie, încremenită de par'că n-ar fi vie, îi vine să ieă câmpii, să n-o mai vadă. E infricoșătoare, și el nu cotează s'o întrebe nici o vorbă. Când apoi vin ceialalți ai casei, se schimbă ca prin minune. Începe să vorbească, se apropie și de el și-și dau în vorbă. A băgat de seamă, că dacă face vreo nesocotință, ridică pleoapele, ce-i acopăr ochii frumoși, și-i aruncă o privire plină de mânie par'că. Încolo nici o emoție, nici un semn de simpatie. Dar când sunt numai amândoi, atunci nu mai e de recunoscut. Nu scoate din gură un singur cuvânt și nici la întrebările lui nu mai răspunde. Își plecă și el pleoapele și privește pe furiș printre gene, examinându-o. Stă ca o marmoră cioplită, cu ochii plecați, cu mâinile cruciș, ori lăsate lung pe lângă trup și nu se mișcă nici cât ai clipi din ochi. Ce frumoasă e așa, Doamne. I-a venit de-atâtea-

ori să se scoale de pe scaun, să pornească încet, cu pas șovăitor spre ea și apucându-i mânuța aceea delicată, plină, s-o ducă la buze și s-o sărute cu sfințenie. Poate atunci s-ar uită în ochii lui plini de suferință și ar vedea, dacă-l iubește. Dar așa? Ei, așa nu se mai poate! Hotărât nu se mai poate. Nedumerirea aceasta, întunerecul, în care dibuie acum de-atâtea vreme îl slăbește pe zi ce merge, îi ieă orice voință și-l sugrumă.

— Nu, trebuie să afle odată! Dar cum? Să-i spună? A, asta nu! Îi e teamă, că l-a privi odată cu ochii aceea înțepători, și simte că n-ar putea îngâna nici o vorbă. Nu, nu o să-i spună odată cu capul. Și-apoi ea nu 'nțelege, că-i e dragă, mai dragă, ca ochii din cap, și dacă nu-i spune? Nu 'nțelege din tremurul acela ușor al glasului, când îi zice pe nume, din mișcărilor acelea stângace, când e în preajma ei?

— Nu, nu are să-i spună. Uite alteleia poate i-ar putea spune, dar ei nu! Ea 'l îngrozește și-i ieă orice curaj și orice putere. În fața ei nu cotează. Cu alta n-ar fi așa. De alta s-ar apropiă încet, i s-ar lăsa ca un copil în genunchi, i-ar sărută mâna și i-ar spune cât o iubește. De ce adeva n-ar face și cu ea așa? Dar cu ea nu se poate. Când sunt singuri stă încremenită par'că, și-apoi niciodată nu i-a zis o vorbă gingașă, în care să tremure o nuanță de iubire. Arareori, uite acum și-aduc aminte și de asta, îi trecea par'că pe față, când erau singuri, o roșeață neobișnuită, dacă o privia îndelungat. Oare de ce i-o fi trecând roșeața aceasta pe față? S-o fi gândind ea atunci când sta cu pleoapele plecate, că el o privește? Hotărât s-o fi gândind. Și par'că vede și o tremurare ușoară a corpului ei, așa ca o tresărire lină, când și-aduci de ceva aminte, ori vezi ceva, la ce nu te-ai gândit!..

Se opri, de data aceasta lângă fereastră, privi în sus și-n jos pe strada pustie și goală, pe care nu vedeai suflet de om și începui să bată cu degetele

Universitatea din Iași, înființată de Cuza Vodă.

Espediția cutezătorului Amundsen la Polul sud.
Îndrăznețul descoperitor a fost însoțit în greaua călătorie pe întinsurile de gheață, de câni, cari îi duceau pe-o sanie mică cele trebuincioase. Fotografia e luată de însuș Amundsen.

în geam. Se vede pe fața lui urma zbuciumului sufletec, pe care-l îndură și mai ales în privirea aceea duioasă cum căută așa în nemărginire, arată cât de mult suferă. A zărit pe ființa asta, într-un amurg de vară și dela întâia vedere a simțit, că-i va fi dragă. Niciodată n-a putut vorbi cu ea cu sufletul și cu inima deschisă însă, căci, de câteori i se arată, simțea în suflet o sfială așa ca o povară, care-l apasă și nu lasă să rostească nici o vorbă. La început credea că această sfială o să-i treacă, dar apoi a văzut, că din ce în ce se mărește, așa că mai târziu începuse să o ocolească, să treacă prin preajma ei, făcându-se că nici n-o bagă în seamă. Îndată ce-i ajungea la spate, sau într-un loc potrivit, că nu puteau să se uite în față unul celuilalt, căută cu atâta durere spre ea. Se urgisiă singur că-i așa, dar nu putea fi altfel. Îi plăcea s-o privească, fără ca ea să simtă, și atunci se uită mult la ea și simțea cum i se face din ce în ce tot mai dragă. Chipul ei frumos și cuminte i se gravă par'că încetul cu încetul în inimă și dela o vreme simțea, că o vede fără ca s'o privească...

Din reverie îl trezi hurubuitul unei trăsurii, ce trecu pe strada pavată cu petri, și se așeză la masă. Luă condeiul și s'apucă să-i scrie.

— Da, să-i scriu, să știe odată și să știu și eu de ce să mă țin!

Nu scria bine un cuvânt și trăgea peste el linii, începând apoi să scrie altul. Cu chin cu vai făcui scri-soarea, o reciti și-apoi adause mângâiat:

— Așa, am, să i-o strecur în reticul la plecare și voi vedea apoi.

Se sculă dela masă, îmbracă pardisiul și porni.

* * *

Printre trunchiurile oable ale brașilor din promenadă cele din urmă raze ale soarelui se prelingeau roșii-închise, trăgând par'că până în marginea dealului din față, după care scăpăta soarele, o dără lungă de sânge. Adia un vânt ușor și frunzele fremătau încet, par'că ar îngână un cântec de leagăn. Cărările îngrijite ale promenăzii încetul cu încetul se umplură de lume și aerul liniștit pân' acum începui să forfote de o 'nvălmășală de glasuri subțiri, groase, rotunzite, pline ori stridente, țipătoare. Dupăamiaza aceasta de primăvară târzie atrăgea lumea la aer curat. Din depărtări venia un miros de flori de măr, care se amestecă cu mirosul de frunză verde și de brad proaspăt. Eră o neînchipuită plăcere să rătăcești așa printre brazi cu fruntea descoperită respirând adânc aerul acesta care dă sănătate...

Când a ajuns la ei, s-a făcut propunerea să iasă la plimbare. El n-a zis nimic, de teamă, că arătându-și bucuria, să n-o facă pe ea să nu vină. Au străbătut repede pe străzile întortechiate ale orașului și au ajuns încurând în promenadă. Pecând au ajuns însă ei, la apus cerul începuse să se 'ntunece și pe bolta, până aci curată, se 'ngrămădiă nor peste nor. Se pregătiă de ploaie. Și cum ploile de primăvară vin așa pe neașteptate, cât ai privi în dreapta și 'n stânga începuse să cadă stropi grei, bogăți și lumea se respiră cât ai clipi din ochi. Căută fiecare adăpost din naintea ploii.

Ei se adăpostiră sub ascunzișul unui castan mare, ce-și aruncă în laturi ramurile acoperite cu frunze late, în forma unui ploier primitiv. Câteva minute a ținut vărsare apei din nori și cerul a început să se 'nsenineze iară. Pe cer se iviră stelele una câte una și după o muche de deal răsări luna. Eră atâta farmec în natură și-atâta poezie par'că. Mergeau cu toții încet, gânditori, fiecare ocupat numai de năvala gândurilor proprii, și tăcuți ca sub povara unei taine mari. La părăușul, care trebuia trecut, ca s'ajungă în drum, se opriră. Crecuse și se făcuse lunecuș pe lângă el, așa că se putea ușor întâmplă să luneci și să cazi.

Espediția cutezătorului Amundsen la Polul sud: Drumul peste prăpăstiile de gheață, pe care descoperitorul le-a numit: Ghețarele Diavolului. Peste acestea Amundsen a trecut abia în 6 zile, cu greutate enorme, străbătând peste cel mai înalt punct, care are o înălțime de 2740 metri.

El se puse de-acurmezișul peste părâu și începû să-i țină pe ceialalți de mână, ajutându-i să treacă. Ea ajunse la urmă. Când i-a prins mâna plină, rece, i-a trecut așa ca un fior prin pept și a ajutat-o să treacă, abia prinzându-i degetele, de teamă să nu i le strivească. Cum, cum nu, degetele ei au rămas prinse încet în mâna lui și au pornit așa, fără să-și zică un cuvânt măcar. Sfiala care-l chinuise atâta vreme, perise ca prin minune, și-i părea că merge alături de un prietin bun, intim, pe care-l cunoaște de ani de zile și 'n fața căruia nu mai are nici o sfială.

— Ești udă? întrebă el, fără să vreă și băgă pentru întâia oară de seamă, că grăiește cu atâta ușurință cum nu mai grăise. Ea a făcut din cap semn, că nu, și-apoi i-a zis încet:

— Dta să nu fii ud, să te răcești.

Și vorbele au început apoi se curgă ușor, ca valurile unui părâuș, fără nici o greutate, fără nici o sfială. Mergeau alături, ca doi prietini de când e lumea și povestiau atâtea nimicuri, că se mirau singuri cum de le trec atâtea prin minte. Sufletele lor împăcate odată și după ce rupseseră zidul acela al dragostei curate, care e atât de greu de dărâmat, se 'nțelegeau de minune. Simțiau, că întotdeauna au fost prietini, și a fost așa de greu să se 'nțeleagă numai până au aflat drumul, care îi putea unii...

Cea mai nouă modă în Paris: *rochia-balon*. E absolut nepractică și neestetică și pentru asta unele ziare zic, că ar fi o *nebungie* a modei.

Iuliu Kovács, deputat iusthist, care a tras asupra lui Tisza 3 focuri de revolver, și după ce nu l-a nimerit, s-a împușcat pe sine.

Contele Stefan Tisza, președintele dietei, pe care deputatul Kovács a voit să-l împuște pentru volnicile săvârșite față de opoziție.

În sara aceea au fost veseli amândoi și 'n odaie odată cu desmorțirea aceasta a sufletelor lor intrase par'că o viață nouă. Și-au petrecut bine până aproape de miezul nopții și când eră să plece, el și-a adus aminte de scrisoare. A scos-o din buzunar și i-a arătat-o.

— Cred, că nu mai e nevoie să-ți-o dau, i-a zis apoi cu glas domol și plin de iubire. Ea a întins încet mâna și după ce a luat-o între degete, pe buze i-a trecut un suris de ștregăriță, întâiul suris, care pe el l-a făcut fericit:

— Ba, da. Las, să văd cum mi-ai mărturisit dragostea.

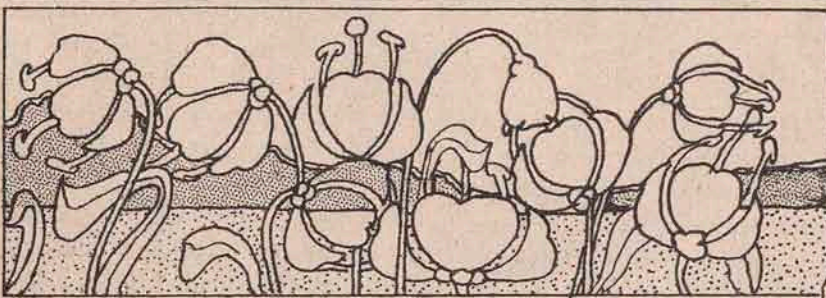
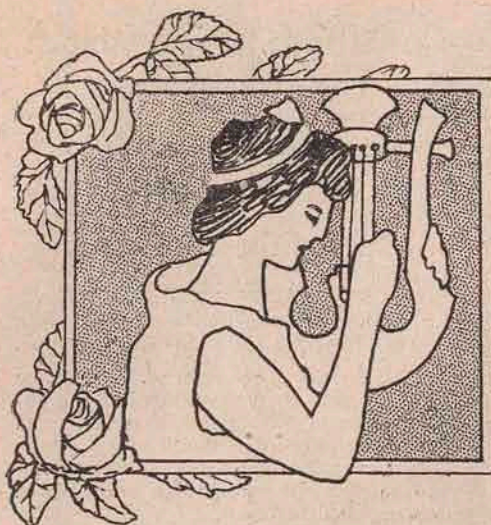
ROMANȚA BIEȚILOR ARTIȘTI VIORA DIN BIHOR

Femeie,
în ochii tăi s'aprinde-un foc neștiutor de palimi,
ce ochii lui îl oglesc în tunecași de lacrimi —
și-o simfonie albă-a dragostei de-o zi
prinde-a plufi de-asupra voastră mânezi;
femeie,
tu o să-l uiți, iar cântărețul tău
înfiorat de-adânci păreri de rău,
va înstrună romanța bieților artiști
făr' adăpost și căpătâi ș'alât de friști.

Flori de-azi

DUMA

Henric Stahl: „Bucureștii ce se duc“ și „Dela manevre și alte schițe vesele“

Domnul Henric Stahl mi-a atras luareaminte mai acu-i anul, când ziarul „Românul“ îi făcea reclamă... ca stenograf. Mă pomeniam numai că citesc, decâteori se da de știre că se va ține vreo adunare poporală: „va participa și domnul Henric Stahl, stenograf al camerei române, ca să prindă în slove nepieritoare vorbirele deputaților noștri și ale altor oratori de seamă, cari vor lua cuvântul la adunare!“

Mă îndeletnicisem și eu odată cu stenografia, fără ca să pot însă da din ea decât ecsamenul de pe clasa întâia, și eram, poate și pentru asta, foarte curios să cunosc pe acela, care prinde în slove nepieritoare vorbirile deputaților. Am și alergat la vreo două adunări populare, dar pe domnul Henric Stahl nu l-am întâlnit.

Cam pe vremea aceasta apare pe piața literară dl Henric Stahl ca scriitor, cu „Bucureștii ce se duc“. Întâi mi-a venit nu știu cum să zimbesc, deoarece nu cetisem în ziarul „Românul“ niciodată că dl Henric Stahl ar ști și scrie nu numai transcrie. M-am rușinat însă curând de zimbetul acesta al meu, cum am luat în mână volumul împodobit cu 97 de ilustrații, care de care mai interesantă, și-am început să petrec rândurile cu ochii. Dela întâia pagină, scriitorul mi s-a făcut simpatic, și n-am lăsat din mână „Bucureștii ce se duc“ până nu m-am preumblat cu ajutorul domnului Henric Stahl pe străzile și șosețele,

Henric Stahl

zugrăvite așa de plastic de condeiful lui măestru, oprindu-mă abia la cimiterul Belu, la mormântul nemuritorului cântăreț al Luceafărului...

Lucrările descriptive sunt fără îndoială întotdeauna interesante și din punctul acesta de vedere poate dl Henric Stahl n-ar merita să fie prea mult slăvit. Dar volumul lui are ceva deosebire de obicinuitele scrieri descriptive, are o nuanță proprie, de originalitate în stil și în prinderea în mod plastic, cinematografic, al tablourilor din natură, cari sub peana lui nu apar, ca lucruri fotografiate, ci ca ființe vii cu toate mișcările și cu întregul lor cerc de viațuire. De aceea eu nu am cetit multe cărți care să-mi lege interesul așa mult, ca „Bucureștii ce se duc“. Din pricina aceasta mi se pare mie și lă-

murirea aceea, despre „literatura folositoare“, a domnului Henri Stahl, cam prea modestă, deoarece va fi știind, că face totodată și literatură frumoasă din cele mai artistice.

Volumul „Dela manevre și alte schițe vesele“ mi-a pus pe domnul Henric Stahl apoi într-o lumină par'că cu totul nouă. Mi-a apărut deodată ca dibaciu zugrav și al momentelor din viață și ca un meșter în ficsarea lor pe hârtie. Și are ceva în volumul acesta, ce nu prea întâlnești, sau numai foarte rar, în volumele ce apar pe piața literară românească; are nota aceea veselă, presărată cu umor, care te distrage și te faci să-ți mai uiți de cele necazuri ale vieții. Piese „Gramofon Club Român“ „Deșteptătorul mea“ sunt bucăți pline de vervă și de viață pe care le citești între multe împrejurări cu mai multă dragoste, decât alte bucăți literare pline de analiză psihologică.

Domnul Henric Stahl e poate numai un diletant în literatură, însă un diletant, ale cărui pagini studiate, zugrăvite afară de pricepere și cu multă dragoste, te mișcă adesea mai mult decât paginile cutărui scriitor de meserie, în cari descoperi, vai, nu arare, sila, cu care s-au scris, pripa cu care s-au aruncat cuvintele fără grije pe hârtie și superficialitatea aceea născută din conștiința, că scrii la porunceală, pentru căutarea hranei de toate zilele, ca oricare tăietor de lemne, căruia nu mult îi pasă, că tăindu-ți bucata de lemn pe trei tăieturi în loc de patru, tu nu poți lua folosul bucățelelor deoarece nu-ți intră în cuptorul prea mic.

Cetitorilor revistei noastre le recomandăm cu multă căldură volumele „Bucureștii ce se duc“ și „Dela manevre și alte schițe vesele“.

S. B.

Microbul-fantomă.

Urmăresc în gazetele și revistele streine, științifice ori laice, polemica aproape tumultuoasă ce s-a început în jurul descoperirii medicului francez Quéry. Și îmi pare că romanul cel mai senzațional nu este de un interes mai arzător ca descoperirile pe cari ni le desvălește numitul savant, descoperiri făcute de el în lumea infinitelor mici.

Lămuresc că doctorul Quéry se ocupă a găsi leacul uneia din boalele cele mai dezastruoase pentru omenirea de azi, și anume a răului nemilos care a preocupat și preocupă atât de exclusiv pe niște savanți ca Behring, Fournier, Kitasato și Ehrlich. Cu toate admirabilele servicii pe cari le aduce serumul acestuia din urmă, grozava avarie este departe de a-și avea leacul radical. Acest leac pare că doctorul Quéry l-a găsit în mod definitiv. Și în momentul acesta lumea medicală din Franța și de aiurea s-a împărțit în două tabere lămurite: pentru și împotriva lui Quéry.

Dar cecece m-a interesat mai mult în lucrările savantului francez, cecece mi-a pornit mintea să viseze la haosul multiplu al Naturei în mijlocul căreia ne mișcăm, este espunerea lui Quéry asupra microbului avariei. Căci pentru a găsi serumul care să-i distrugă, e firesc ca el să fi căutat mai întâi a cunoaște, a izola acești microbi. Or, până acum greutatea a fost izolarea lor. Mai mulți savanți eminenti au fost nevoiți să-și părăsească, cu desnădejdea în suflet, cercetările lor în fața rezultatelor stranii la cari ajungeau. Adecă, ei au descoperit perfect de bine microbul avariei: un microb în formă lunguiată ca un tub. Dar lucrul ciudat: abia îi constatau prezența și microbul dispărea. Inzadar ședeau ei aplecați deasupra microscopului: în picătura unde găsiseră

mai întâi microbul lunguet al avariei, nu descopereau mai apoi nici urmă de el. Vedeau microbi număroși și variați: în formă de sferă, de spirală, în formă de ciocan, de mâner de cârjă, — dar vietatea cu pricina, de formă lunguiată, nu se vedeă nicăiri. Și savanții își frângeau mâinile în fața acestui mister ecsasperant.

Doctorul Quéry însă, în cercetările sale asupra avariei, a ajuns la un rezultat stupefiant. Microbul-fantomă care i-a cufundat pe atâția savanți în uluire, a fost însăfârșit identificat de medicul francez. Quéry a deslușit cel dintâi că microbul avariei este polimorf, adecă își schimbă de mai multeori forma. De aceea, savanții de până acum, în căutările lor după fantasticul microb de formă lunguiată, întâlneau alți microbi sferoizi, în spirală, etc., al căror senz nu-l pătrundeau.

Câte reflecșiuni ne sugerează acest fapt uimitor! Căci, știți dvoastră, care este scopul acestei neîncetate metamorfoze ale infimei vieții? Facultatea aceasta îi e hărăzită de natură ca o armă în lupta pentru trai. Căci la microbi, ca și la oameni, ca și la balene, lupta pentru trai e aprigă și nemiloasă. Și precum omul are inteligența, cânele instinctul, ariciul spinii, peștele electric bateria galvanică, melcul coaja, ploșnița odioasa-i secrețiune, etc., tot astfel microbul avariei se transformă de zeci de ori, ca să scape de dușmanul care-l amenință, adecă de ochiul neobosit ce-l urmărește prin luneta microscopului. Totul e uimitor în natură: haosul planetar, ca și haosul infim; — totul e ingenios și orânduit în natură: complicata viață omenească, precum și multipla lume a microbului. În toate deslușim o inteligență, o prudență, o artă superioară, care ne uimește și ne descurajează.

Căci „lumina Atotputernicului tot este făcută numai pentru zei; ci omul nu va eși niciodată din ungherele întunecoase în care viețuește“, după cum spune Goethe în al său „Faust“.

F. N.

Cărți primite la redacție:

Nigrim: Cavalul fermecat, 1'75

Nigrim: Din grozăviile Parisului, 1'75

I. Chiroiu; Anecdote sărate, 0'20

0 0 0

Scrisori dela Redacție

MANUSCRISELE NU SE ÎNAPOIAZĂ

A. S. Ghicitura trimisă nu-i destul de clară și din pricina aceasta n-o putem folosi.

G. Biji: „Notițele de drum“ sunt scrise destul de drăguț, deși nu ești încă pe deplin stăpân pe întorsăturile frazelor, ca să poți da descrierii mai multă vieță și mai mult farmec. Am dat-o „Foi Interesante“, care sperăm s-o publice. La noi nu prea este loc. Mai scrie...

0 0 0

GHICITURI

Ghicitura ilustrată din numărul 24 al revistei noastre a deslegat-o corect numai *Cornelia Pelle* din Pomi.

Deslegarea e:

Dragostea femeilor ucide înțelepciunea.

Cuprinsul:

Al. Ciura: † Ion Luca Caragiale, articol. — *V. Stoica*: Stai tristă-acum, poezie. — *I. Agârbicean*: Căsnicia lui Ludovic Petrescu, nuvelă. — *Aurelia Pop*: Pe pajiștea cu trandafiri..., poezie. — *Radu Mărgean*: Mărturisire, schiță. — *Viora din Bihor*: Romanța bietilor artiști, poezie. — *S. B.*: Henric Stahl: „Bucureștii ce se duc“ și „Dela manevre și alte schițe“, dare de seamă. — *F. N.*: Microbul fantomă. — Ilustrații.

Onor. nostri abonați sunt rugați a-și renoi abonamentul!

A APĂRUT
în editura „Librăriei Naționale“
din Orăștie:

LIVIU REBREANU:
FRĂMÂNTĂRI,

un frumos volum de nuvele, în care finăria scriitor ardelean dovedește un bogat talent și o fină pătrundere a sufletului omenesc, prinzând în tablouri pline de vieță caractere, cari te zguduie și te mișcă adânc. — Prețul unui volum e C 1'50 + 10 bani porto.